



Benjamin Britten

THE TURN OF THE SCREW
DOKRĘCANIE ŚRUBY

Szanowni Państwo

Niepokój, nerwowość, napięcie, a nawet strach – sztuka oparta na tych emocjach potrafi być niesamowicie intrygująca. Jestem pewien, że przekonają się o tym Państwo podczas spektaklu The Turn of the Screw (Dokręcanie śruby). Nieprzypadkowo nazywanego najbardziej niepokojącą operą XX wieku. Znowu Opera na Zamku w Szczecinie jest w awangardzie, bo będzie to pierwsza polska inscenizacja tego thrilleru, który zabierze Państwa do mrocznych czasów wiktoriańskiej Anglii i do świata nie w pełni realnego. Życzę niezwykłych doznań!

Olgierd Geblewicz

Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego

Szanowni Państwo

Oto zmaterializowało się nasze wielkie wyzwanie. Z wielu względów to niezwykle trudna realizacja. Po pierwsze, ogromna odpowiedzialność, bo jako pierwsi w Polsce przygotowaliśmy inscenizację tej Brittenowskiej perełki i już zawsze każda kolejna polska odsłona będzie się odnosiła do naszej produkcji. Po wtóre, to bardzo wymagająca partytura. Skomplikowana, acz genialna. Ale przechodzenie do historii nie może być łatwe. Trzymajcie za nas kciuki!

Jacek Jekiel

Dyrektor Opery na Zamku w Szczecinie

Benjamin Britten

**THE TURN OF THE SCREW
DOKRĘCANIE ŚRUBY**
op. 54

Opera w 2 aktach z prologiem

PREMIERA

Szczecin, 20.05.2016



REALIZATORZY

Kierownictwo muzyczne

Jerzy Wołoskiuk

Reżyseria

Natalia Babińska

Scenografia i kostiumy

Martyna Kander

Reżyseria świateł

Maciej Igielski

Projekcje multimedialne

Ewa Krasucka

Ruch sceniczny

Karol Urbański

Asystent dyrygenta

Norbert Twórczyński

Przygotowanie dzieci

Barbara Halec

OBSADA

Guwernantka

Ewa Olszewska
Aleksandra Wiwata

Miles

Mateusz Dąbrowski
Alex Karczewski

Flora

Rozalia Golema
Hanna Papa
Agata Wasik

Mrs Grose

(gospodyni)
Gosha Kowalinska
Lilianna Zalesińska

Peter Quint

(były służący)
Hubert Stolarski
Pawlo Tolstoy

Miss Jessel

(była guwernantka)
Bożena Bujnicka
Karolina Sikora

Orkiestra Opery na Zamku w Szczecinie

Jerzy Wołoskiuk – dyrygent



foto: Angus McBean. Photograph, C. Houghton Library, Harvard University PH

DOKREĆANIE ŚRUBY

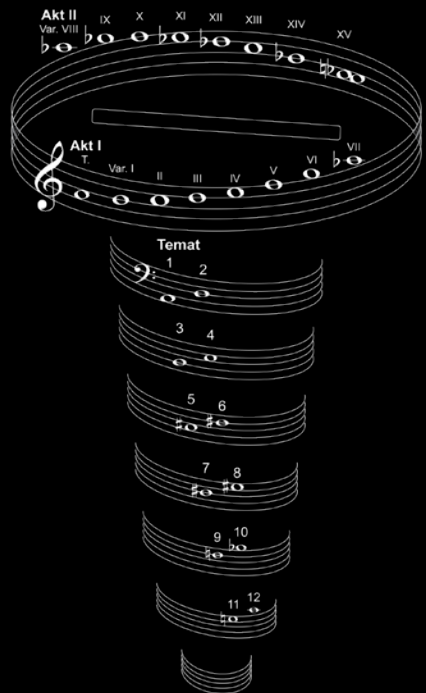
A *turn of the screw* to angielski idiom opisujący dodatkową presję lub trudności pojawiające się w sytuacji i tak już ekstremalnie trudnej do zniesienia. W oryginalnym opowiadaniu Jamesa znaczenie tytułu jest wyjaśnione przez autora na pierwszej stronie tekstu. Na początku opowieści, w której dziecku zagraża upiorna zmora, jeden z jej słuchaczy wyjaśnia, że fakt, iż bohaterem jest małe dziecko, nadaje tej historii *a turn of the screw*, czyli dodatkowe napięcie dramatyczne, zaś uczynienie bohaterami dwoje dzieci to „dodatkowy obrót”. W librecie opery słowa te jednak nie padają, a tytuł dzieła wydaje się rodzić skojarzenia natury technicznej, na których kompozytorowi nie zależało. Czy jest to zatem jedynie idiom przeniesiony z literackiego pierwowzoru? Czym jest owa śruba? Britten w liście do librecistki Myfanwy Piper oświadcza: „Muszę wyznać, że mam przerażające poczucie, iż tytuł pierwotnego opowiadania Henry’ego Jamesa idealnie opisuje konstrukcję mojego utworu!”.

W istocie. Cała konstrukcja dzieła, zarówno w zakresie formy, melodyki, jak i dramaturgii, oparta jest na 12-dźwiękowym „temacie śruby”. Śruba, która wkręca się nieubłaganie dzięki jakiejś niewidzialnej sile, fatum, wiszącemu nad wszystkim złu.

Temat po raz pierwszy pojawia się instrumentalnie tuż po prologu wykonywanym przez narratora (Quinta). Pierwsze cztery dźwięki stanowią podstawę motywiczną całego dzieła, co jest szczególnie widoczne w melodyce tematów dzieci: Milesa (piosenka *Malo...*), Flory (kołysanka nad jeziorem) oraz nawiedzających ich zjaw: Petera Quinta i Miss Jessel.

Temat główny w pierwotnej postaci występuje w tonacji A-dur, skojarzonej z Guwernantką. Transpozycje wzoru następują w kolejnych 15 wariacjach,

wznosząc się w finale aktu I (wariacja VII, scena 7: *W nocy*) do tonacji As-dur, skojarzonej z Quintem. Następnie w akcie II machina rusza w dół, doprowadzając w finałowej kulminacji (scena 8: *Miles*) do konfrontacji postaci walczących o duszę chłopca – Guwernantki i Quinta (nałożenie A-dur i As-dur).



BENJAMIN BRITTEN



Benjamin Britten przyszedł na świat 22 listopada 1913 roku, w dniu św. Cecylii, patronki muzyki, czym sprawił swojej matce, zapalonej amatorce śpiewu, szczególną radość. Już jako 6-latek napisał pierwszy utwór sceniczny – sztukę *The Royal Family* (sic!), o śmierci nastoletniego księcia Jana. Jako chłopiec uwielbiał matematykę, pełnił też funkcję kapitana w szkolnej drużynie krykieta. Talent Benjaminu zauważył Frank Bridge, który stał się jego prywatnym nauczycielem.

U podstawy dzieł operowych Brittena stało **SŁOWO** – cała muzyka wyrasta z tekstu i słowo jest środkiem kształtującym strukturę melodyczną. Britten sięgał po poezję George'a Crabbe'a (*Peter Grimes*), dramat Szekspira (*Sen nocy letniej*), nowele Henry'ego Jamesa (*Dokręcanie śruby*), Hermana Melville'a (*Billy Budd*) czy Tomasza Manna (*Śmierć w Wenecji*). Prywatnie przyjaźnił się z W.H. Audenem.

Jako 17-latek zdobył stypendium Royal College of Music w Londynie, gdzie studiował kompozycję i fortepian. Po latach wspominał, że „nie nauczył się tam wiele”, być może z powodu wielkiej niechęci profesora Vaughana Williamsa do kompozytorskiego języka Bridge'a, którego echa wybrzmiewały w dziełach Benjaminu. Połowa lat 30. przyniosła pierwsze zamówienia kompozytorskie do dokumentalnych filmów telewizyjnych, których niekonwencjonalność stała się doskonałą podstawą do pisania późniejszych oper. Po wybuchu II wojny światowej

Britten wyjechał na cztery lata do Ameryki, wraz z przyjacielem Peterem Pearsem, późniejszym part-

Ludzki **GŁOS** stanowił dla Brittena szczególne źródło inspiracji. Wybitny talent do operowania tym naturalnym instrumentem znalazł ujście w wielu utworach operowych (*Peter Grimes*, *Dokręcanie śruby*, *Śmierć w Wenecji* i in.), pieśniach (*Les Illuminations*, *Serenada*, *7 sonetów wg Michelangelo* i in.) czy utworach chóralnych i kantatowych (*Hymn do św. Cecylii*, *A Ceremony of Carols*, *Requiem wojenne* i in.).

nerem życiowym i artystycznym. W roku 1942 kompozytor wrócił do Anglii. Wielkim sukcesem okazała się londyńska premiera opery *Peter Grimes* (1945). W 1948 roku powołał do życia działający do dziś festiwal muzyczny w Aldeburgh. Kolejne lata to pasmo sukcesów kompozytorskich, m.in. opera *Billy Budd* (1951), *The Turn of the Screw* (1954) i monumentalne *Requiem wojenne* (1962), a także indywidualne odznaczenia. Zmarł 4 grudnia 1976 roku, kilka miesięcy po otrzymaniu dożywotniego tytułu barona.

Britten był zadeklarowanym **PACYFISTA**. Po wybuchu wojny zdecydował się na wyjazd do Stanów Zjednoczonych, a do Anglii wrócił w roku 1942. Początkowo był zwolniony jedynie z działań militarnych, jednak po apelacji sądowej w 1943 roku otrzymał bezwarunkowe zwolnienie ze służby wojskowej. Artystycznym świadectwem postawy kompozytora jest *Requiem wojenne* (1962) do tekstów łacińskich i poezji Wilfreda Owena, wykonane podczas konsekracji odbudowanej po wojennych bombardowaniach Katedry w Coventry.

Benjamin Britten

THE TURN OF THE SCREW
DOKRĘCANIE ŚRUBY
op. 54

Opera w 2 aktach z prologiem

Libretto

Myfanwy Piper
na podstawie noweli
Henry'ego Jamesa

Oryginalna wersja językowa
z polskimi napisami

Przekład polski libretta
Katarzyna Bieńkowska

Prapremiera

Wenecja, Teatro La Fenice
14.09.1954

Polskie prawykonanie

Warszawa, Filharmonia Narodowa
28.03.2015

Pierwsza polska inscenizacja

Szczecin, Opera na Zamku
20.05.2016

Premiera
pod Honorowym Patronatem
Ambasady Brytyjskiej



Ambasada
Brytyjska

Premiera
przygotowana przy wsparciu
Britten-Pears Foundation – Britten Award



Supported by the
Britten-Pears
Foundation

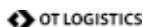
Patronat medialny



Wykonania opery Benjamin Brittena
The Turn of the Screw
odbywają się za zgodą wydawnictwa
Boosey & Hawkes Music Publishers Ltd.



Sponsorzy sezonu artystycznego
2015/2016





Rezerwacja biletów
tel. 91 43 48 106

kasa czynna
wt.- pt. w godz. 12-18
so. w godz. 14-18

tel. 91 43 48 106 | 512 559 465

www.opera.szczecin.pl